

Euskal Unibertsitaterako bidetan

Titulu hau lapurtua dut. Deustuko, Lejoako eta Sarrikoko unibertsitarien euskal kultur taldeek beren arteko boletinari eman dioten titulua da, hain zuzen ere. Haien, beste askoren eta gure asmoa zuzenean agertzen du.

Abenduaren 26an egin zen bilera bat Donostian, datorren (hirugarren) Udako Euskal Unibertsitatea (UEU) antolatzeko. Berrogei bat lagun ziren bilduak. Joan zèn udakoaren azkenean eta geroztik emaniko eritziak jasoz, lau puntu hauetaz izan ziren elkar hizketa eta hartu zirèn erabakiak:

1. Idazkaritza* zabalago bat antola. Zazpi lagunek osatuko dute Idazkaritza hau, beste hainbeste kultur talderen ordezkari bezala. IKASek iraungo du, legearen aurrean, Unibertsitatearen antolatzaile bezala, Idazkaritza horrek inolako ofizialtasunik ez duenez gero. Iruditzen zaidanez, idazkaritza ez, eta bai batzorde antolatzailea eta eragilea litzateke talde hori. Bestalde, ez dut uste talde hitxia* izan behar duenik, euskal munduan beste kultur talde batzuk* ere baitaude, idazkaritza horren mailan eskuhartu beharko luketenak. Unibertsitatearen batzarrea bera ezik,* ez dago beste inor, atek hitx* liezazkiekeenik.

2. Sailak finka. Hauxek ziren orain arteko sailak: Hizkuntzalaritza, Zientziak (beste sail guztiak ez ote zientziak? galdetzen zuen batek), Gizarte zientziak (hiru alorretan banatuak: Antropologia, Historia, Filosofia), Ederginta (antzerkia), Ekonomia, Teologia (filosofia), Kazetagitza, Pedagogia. Beste bi sail erantsiko zaizkie: Medikutza eta Magistergoa (azken honen zuzendaritza eta erakuntza Euskaltzaindiari eskatuko zaio, eta irakasle diren edo izan nahi dutenentzat sail zabala izango da). Sail batzuk, datorren urteko Unibertsitate hau prestatzen hasiak dira; gehienak oraindik ez. Beldur naiz, Euskal Unibertsitate hau, erakunde* bezala tinko egituratu baino lehen, puztuegituko ote zaigun, lehertzeko arriskuz. Dena dela, sail bakoitzak arduradun bat edo bi izango ditu. Arrisku hura* oso gogotan eduki beharra dagoela uste dut; baina, bestalde, ez dago, gaurko egoera honetan, inongo saili eta ikasleri atek hixterik. Dena dela, sailak ugaritzeko baino, Unibertsitatearen legezko eta ekonomiazko ardatzak eta erakundea bera finkatzeko ardura handiagoa behar dela iruditzen zait.

3. Ihazko Unibertsitatearen bildumaz* zer egin? Hango hitzaldiak liburu gisa* eta Unibertsitatearen izenean argitaratzeko asmoa ba zen. Hala ere, horietako lan asko biltzerik izan ez delako eta beste batzuk erdizka bakarrik, aurtengoz horrelako bildumarik ez ateratzea erabaki zen. Hala ere, hango zenbait lan argitaratu dela dirudi, aldizkaritan edo libururen batetan. Egokia da, noski, urtero Euskal Unibertsitatearen aurregia erakustea eta haren fruitua emango duen liburua ateratzea; baina, bileran aitortu zenez ere, lan handia emango luke horrek, eta aurretik ondo antolatu beharra dago. Horretarako, batzorde antolatzaileak arduradun bat hautatuko du, eta sail bakoitzak bere idazkaria izango du.

4. Hirugarren UEU bidetan. Hirugarren Udako Euskal Unibertsitatea bidetan da, baina bidea egin behar da. Eta haurzolanean,* gainera, Batzorde antolatzaileak eta eragileak ba du egitekorik: Non egingo Unibertsitatea? Donibane Lohitzunen? Iparraldean egiteak ba du onik, noski; baina bai eta eragozpenik ere, zenbait hegoaldeko ikaslerentzat behintzat. Dirudenez, datorren udakoa iparraldean izango da. Baina batzordeak erabaki beharko du. Egunak ere ez dira edozein modutan aukeratzekoak, eta alde horretatik izan zen kritikarik lehengo urtean, zenbait ikaslek irailean* udazkeneko azterketak prestatzen hasi beharra baitaduka. Horien guztion berririk laster jakingo dugula uste dut. Baina batzordeak izango du lanik, sail guztiak elkar bideratzeko eta aurrera bultzatzeko.

Datorren Udako Euskal Unibertsitatea ukanen dugu noski. Bidetan goaz. Baina bat bakarra ala bi? Eta... Euskal Unibertsitarien («udako» hitz hori kendurik) ukanen ahal dugu? Zein izango da orduan udakoaren eginkizuna? Uste dudanez, UEUk luzaro xamarrerako eginkizuna izango du oraindik.

Azken urteotan, euskal izeneko udako bi Unibertsitate egin izan dira: Oinatikoa (behin Loiolan eta beste behin Azkoitian egin bazen ere) eta Donibane Lohitzunekoa. Banatuta ibili diren arren, beren asmoetan izan dute beharbada kide-tasunik. Eta aurrerantzerako elkar hizketa bat sortzen ari

dela dirudi. Izan ere, luxua ezezik,* lelokeria ere ba dirudi, bi Euskal Unibertsitate eduki nahia eta bi daduzkagula uste izatea, bat ere ez dadukagularik. Ez dakit nondik nora joango diren elkar hizketa horik;* baina, uste dudanez, EUSKAL Unibertsitatea sortzera joko dute. Eta, nire eritziz, EUSKAL Unibertsitateak euskarazkoa izan behar du. Azken aldian eta Donostiako azken bileran ere hitz egin da, ea euskal kulturaz ari den zenbait erdal maisuri Donibaneko Euskal Unibertsitateari deirik egin behar zaion ala ez. Oraindik ez da erabaki; baina neure aldetik zera esango nuke: Euskal Unibertsitatearentzat aberasgarri izan daitekeen neurrian, eta ez oztopogarri, dei genitzake jakintsu horik; baina ez diezaigun inolako abantailik* eman erdal jakintsuari Euskal Unibertsitatean. Euskal Herriko erdal jakintsuak euskarazko kultura egitera bultzatu behar ditugu, eta ez erdarazkoa.

Izan ere, ez dut uste, Euskal Herriko edo Espainiako erdal Unibertsitateetatik, ez Frantziakoetatik, Euskal Unibertsitateari sortuko digutenik. Euskal Unibertsitateak sortu beharko du euskal Unibertsitatea. Aspaldi honetan, sortzen, hedatzen* eta finkatzen ari dira Unibertsitateetako euskal kultur taldeak. Gero eta entzunagoak gertatzen zaizkigu honelako siglak: EKT, EKM, EIT, etab. Hauk izango ote dira Euskal Unibertsitatearen sustraia*? Horietaz aparte, ba dira, Euskal Herrian beren historia handia edo historiattoa duten kultur Instituzioak: Euskaltzaindia, Arantzadi, Elhuiar (Real Sociedad de Amigos del País?), etab. Unibertsitate bat nahi badugu, Herrian Unibertsitate giro bat behar dugu.

Hizkuntzaren alorrean Euskaltzaindia, Natur Zientzien alorrean Arantzadi, eta Zientzia «zehatzen» alorrean Elhuiar ari diren bezala, kulturaren beste alorretan ihardungo duten beste horrelako Instituzioak beharrezkoak ditugu, Euskal Unibertsitateari giroa eta bidea prestatzeko. Hauen artera bildu behar ote ditugu SIADECO, GAUR eta beste horrelako azterketa Instituzioak? Zoritxarrez, nabarmena da, Euskal Herriko Instituzio hauk* larri ibili izan direla eta dabilzala finantzialetan aldetik, eta, beraz, beren barne eraketa aldetik ere bai Ez dirudi, Euskal Herriko Diputazioek aspaldiko urteetan oso haintzakotzat* hartu dituztenik. Hala ere, horrelako Instituzio eta Institutuak Estatuak finantziatu —eta oso gogoz finantziatu ere— ohi ditu. Etorkizunean izango* ahal da, orain ditugun eta gerora izango ditugun horrelako Instituzioak gogotanago hartuko dituenik!

Baina horrelako Instituzioak ez dira inoiz Unibertsitatearen ordezkariak izan. Beren eginkizuna dute horiek eta berena Unibertsitateek, elkarrengandik urruti ez badabilzta ere, eta zenbait puntutan elkartzen badira ere. Zein izango da EKT-EKM-EIT eta horrelako kultur taldeen eginkizuna eta etorkizuna? Oraingoan, beren Unibertsitate barneko egoera sendotzen eta finkatzen ari dira. Horrezaz gainera, beren berehalako* eginkizuna dute, bizi eta diharduten Unibertsitate edo Fakultateetan euskal giroa indartzen, euskal kulturazko saiok eragiten eta antolatzen, etab. Ez dute, inola ere, Fakultatean ari diren euskal unibertsitari apurren babesleku hutsak izan behar. Erdal Unibertsitateak —edo, berehalakoan, unibertsitariak— euskalduntzera jo behar dute. Eta horretan ari dira.

Baina, Euskal Unibertsitatearen bidean, talde «agresibo» horiek, Euskal Herriko Unibertsitate bakoitzean, Euskal Kulturaren INSTITUTU bana sortzera edo bihurtzera jo behar dutela uste dut. Ez da aski,* euskararen katedra edo Bizkaiko Antropologiaren katedra ezartzea. Dagoeneko,* Euskal Kulturaren benetako Institutua eskatzera jo genezakeela uste dut. Horretarako indarrak —irakasleak— prestatzen ari dira kultur talde horietan.

Euskal kultur taldeak aurrenik; euskal kultur Institutuak ondoren; euskarazko Fakultateak eta Unibertsitatea azkenik. Hauxe uste dut izango dela «Euskal Unibertsitatearen bidea». Bide honen urratzaile —bidegile— izan behar du Udako Euskal Unibertsitateak.

Paulo AGIRREBALTZATEGI

diezaigun, deiogun
digute, deuskue
diote, deutsoe
genezake, geinke
genitzake, geinkez

liezazkieke, leiskioez
zaigu, jaku
zait, jat
zaizkie, jakez
zaizkigu, jakuz